

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 5/2013 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi raha- automaattivastuksista annetun lain muuttami- sesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 6 päivänä maaliskuuta 2013 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi raha-automaattivastuksista annetun lain muuttamisesta (HE 11/2013 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 11/2013 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Matti Pulkkinen, sosiaali- ja terveysministeriö
- tilintarkastusneuvos Pekka Ihalainen, Valtiontalouden tarkastusvirasto
- avustustoiminnan johtaja Sisko Seppä, Raha-automaattiyhdistys
- pääsihteeri Vertti Kiukas, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- oikeusministeriö
- työ- ja elinkeinoministeriö.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi raha-automaattivastuksista annettua lakia.

Ehdotetuilla muutoksilla pyritään keventämään ja yksinkertaistamaan raha-automaattivastusten hakumenettelyä ja päätöksentekojärjestelmää, parantamaan avustusten käytön valvonnan edellytyksiä ja selventämään sosiaali- ja terveysministeriön ja Raha-automaattiyhdistyksen vastuita avustusjärjestelmässä.

Valtioneuvoston yleisistunnon sijasta avustusten jakamisesta päättäisi sosiaali- ja terveysministeriö. Eräistä haku- ja valvontamenettelyyn liittyvistä määräajoista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksen sijasta sosiaali- ja terveys-

ministeriön asetuksella. Avustusten käyttövelvoitetta lyhennettäisiin 30 vuodesta 20 vuoteen huoneistonhankinta-, rakentamis- ja peruskorjausavustuksissa. Kohdennettuja toiminta-avustuksia ja erityisavustuksia koskeneen erilliskulun käsitteestä luovuttaisiin ja sen sijaan puhutaan toiminnasta tai hankkeesta aiheutuvista kuluista. Avustuksensaajan tilintarkastajan raporttia avustuksen käytöstä edellytettäisiin pääsääntöisesti lukuun ottamatta pienimpiä avustuksensaajia. Myönnettyjen avustusten avustusehtojen muuttamista ja avustuksen siirtoa koskevat teknisluonteiset päätökset tekisi sosiaali- ja terveysministeriön sijasta Raha-automaattiyhdis-

tys. Lakiin otettaisiin maininta avustuksenhakijaan tai avustuksensaajaan kiinteässä toiminnallisessa ja taloudellisessa yhteydessä olevien yhteisöjen tietojen toimittamisesta avustusten hakuvaiheessa ja avustusten käytön valvonnassa.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan keväällä 2013. Lakia sovellettaisiin vuodesta 2014 al-

kaen myönnettäviin raha-automaattivavustuksiin. Ennen 1 päivää tammikuuta 2014 myönnettyihin avustuksiin sovellettaisiin lain 9 §:n säännöksiä, jotka ovat avustuksensaajan kannalta lieventäviä avustusehtoja, sekä päätöksentekomenettelyä koskevia 31 ja 36 §:n säännöksiä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta pitää hallituksen esitystä kannatettavana ja ehdotettuja lainmuutoksia tarpeellisina. Muutoksilla raha-automaattivavustusten hakumenettelyä kevennetään, päätöksentekojärjestelmää yksinkertaistetaan ja parannetaan avustusten käytön valvontaedellytyksiä. Valiokunta pitää perusteltuna, että avustuspäätösten tekeminen siirretään valtioneuvoston yleisistunnolta sosiaali- ja terveysministeriölle ja samalla avustuksiin liittyvien teknisuontoisten ratkaisujen tekeminen sosiaali- ja terveysministeriöltä Raha-automaattiyhdistykselle.

Esityksellä ei ole tarkoitus vaikuttaa avustusten kohdentamiseen. Valiokunta pitää tärkeänä, että avustusten kohdentaminen säilyy edelleen järjestölähtöisenä siten, että avustuksilla pystytään saamaan aikaan myös uudenlaista toimintaa eikä pelkästään julkisen sektorin vakiintuneita toimintoja täydentävää toimintaa. Valiokunta korostaa, että avustuspäätösten valmistelu tulee myös olla avointa ja läpinäkyvää.

Esityksellä kevennetään avustusten hakumenettelyjä ja toisaalta lisätään valvonnan kannalta tarpeellista tilintarkastusvelvoitetta. Lakiin ehdotetun uuden säännöksen mukaan avustuksen hakijan toiminnan laatu ja tuloksellisuus otetaan huomioon avustusta myönnettäessä. Perustelujen mukaan uudella säännöksellä ei ole tarkoitus vaikeuttaa uusien toimijoiden pääsyä avustusten piiriin. Valiokunta pitääkin tärkeänä, etteivät hakumenettelyt ja avustusten käytön valvontaan liittyvät raportointitehtävät taikka

toimintaan kohdistuvat muut vaatimukset muodostu järjestöille hallinnollisesti tai taloudellisesti niin raskaiksi, että pienemmät tai uudet toimijat jäisivät kokonaan avustusten ulkopuolelle.

Valiokunta katsoo, että avustuksella hankitun omaisuuden käyttövelvoite on tarkoituksenmukaista lyhentää esitetyllä tavalla 20 vuoteen. Nykyinen 30 vuoden käyttövelvoite on muodostunut monissa tilanteissa kohtuuttomaksi suhteessa omaisuuden todelliseen kestoan.

Valiokunta huomauttaa vielä, että Raha-automaattiyhdistyksen rahapelitoiminnan tuotto on arpajaislain mukaan käytettävä terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen myöntämällä avustuksia yleishyödylliselle yhteisöille ja säätiöille. Vakiintuneen käytännön mukaisesti avustusten saajia ovat sosiaali- ja terveysalan järjestöt. Tuoton käyttäminen muuhun kuin arpajaislaissa säädettyyn toimintaan on valiokunnan käsityksen mukaan ongelmallista rahapelitoiminnan yksinoikeusjärjestelmän kannalta.

Yksityiskohtaiset perustelut

Valiokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta lakiehdotuksen 22 §:ään liittäväksi maininnan siitä, että avustuksensaajan toimintaan tai talouteen kohdistuvassa tarkastuksessa on noudatettava, mitä hallintolain 39 §:ssä säädetään. Lisäksi valiokunta ehdottaa, että Raha-automaattiyhdistyksen tietojen saantia viranomaisilta koskeva 37 §:n 1 momentin sanamuoto säilytetään ennallaan.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 22 ja 37 § muutettuina seuraavasti:

Valiokunnan muutosehdotukset

22 §

Tarkastusoikeus

Raha-automaattiyhdistyksellä on oikeus suorittaa avustuksen maksamisessa ja käytön valvonnassa tarpeellisia, avustuksen saajan talouteen ja toimintaan kohdistuvia tarkastuksia. Tarkastusoikeus sisältää myös avustuksen saajan hallinnon ja muun kuin avustetun toiminnan tai hankkeen tarkastuksen. Jos avustus on myönnetty 4 §:n 3 momentissa säädettyllä tavalla käytet-

täväksi avustuspäätöksen mukaista käyttötarkoitusta toteuttavan muun kuin saajan toimintaan tai hankkeeseen, Raha-automaattiyhdistyksellä on oikeus tarvittaessa tarkastaa avustuspäätöksen mukaista toimintaa tai hanketta toteuttavan taloutta tai toimintaa. Tässä momentissa tarkoitettu tarkastusoikeus on myös sosiaali- ja terveysministeriöllä. *Tarkastuksessa on noudatettava, mitä hallintolain 39 §:ssä säädetään.*

(2—4 mom. kuten HE)

37 §

Tietojensaanti viranomaiselta

Raha-automaattiyhdistyksen *oikeuteen* saada tietoja viranomaiselta *sovelletaan, mitä* viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa *säädetään.*

(2 mom. kuten HE)

Helsingissä 16 päivänä huhtikuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Juha Rehula /kesk
vpj. Anneli Kiljunen /sd
jäsen. Outi Alanko-Kahiluoto /vihr
Johanna Jurva /ps
Merja Kuusisto /sd
Sanna Lauslahti /kok

Lasse Männistö /kok
Annika Saarikko /kesk
Hanna Tainio /sd
Lenita Toivakka /kok
Anu Urpalainen /kok
Erkki Virtanen /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.